

Kilátástalan képet fest bolygónk és az emberiség jövőjéről az EASAC friss jelentése

Pesszimista képet fest és azonnali cselekvést sürget friss fenntarthatósági jelentésében az Európai Akadémiák Tudományos Tanácsadó Testülete (European Academies' Science Advisory Council, EASAC). Az előző, 2021 januárjában bemutatott jelentéshez képest egy fikarcnyit sem javult a helyzet, sőt, több szempontból is sokat romlottak a bolygónk állapotának mutatói, közölte március 4-én, a jelentés sajtóbemutatóján Mike Norton, az EASAC környezettudományi programigazgatója. A húszoldalas dokumentum továbbra is gyökeres változtatásokat lát szükségesnek a fenntartható jövő érdekében.

[A legújabb EASAC-jelentés](#) szerzői szerint az egyre gyorsuló globális felmelegedés hatásai hatalmas károkat és életekben mérhető veszteségeket okoznak a világ minden részén, így Európában is. Mindeközben a biológiai sokféleség csökkenése folytatódik, az emberiség továbbra is pazarlóan bánik a bolygó erőforrásaival, semmi jelét nem adva annak, hogy igényeit a Föld véges készleteihez akarná igazítani. A jelentés hangsúlyozza, hogy az emberiség számára biztonságos életteret biztosító, fajunk túléléséhez szükséges kilenc alapvető környezeti stabilitási mutató („planetáris határ”) közül hatnál már túlléptük a kritikus határt és a hetediknél épp most zajlik a visszafordíthatatlannak látszó negatív folyamat, azaz továbbra is gyorsított ütemben pusztítjuk azokat az erőforrásokat, amelyek földi létezésünket biztosítják. A hat bolygóhatár, amiken évekkal ezelőtt túlléptünk:

- a klímaváltozás,
- a bioszféra egységének megbomlása (a biodiverzitás csökkenése, fajok tömeges kihalása),
- a szabad természet mezőgazdasági térséggé és városokká történő átalakítása (termőföldek terjeszkedése, erdőirtások),
- ivóvízpazarlás,
- beavatkozás a nitrogén- és a foszfátciklusba (a növényfejlődés meghatározói),
- vegyi és egyéb környezetszennyezés,

a hetedik, amivel kapcsolatban az utóbbi időben értük el a kritikus határt:

- az óceánok elsavasodása,

és a maradék kettő, amik esetében közel járunk a kritikus ponthoz:

- a szállópor-szennyezés,
- a sztratoszférikus ózonréteg vékonyodása.

Az általános következtetés tehát az, hogy a bolygó fenntarthatóságával és hosszú távú túlélőképességével kapcsolatos kedvezőtlen tendenciák folytatódnak. A szén-dioxid és a metán légköri koncentrációjának növekedése gyorsul, miközben az újrahaznosítási arányok csökkennek. A globális felmelegedés hatására a természetben olyan öngerjesztő folyamatok indultak meg, amelyek az erdőtüzek megnövekedett kibocsátásával együtt azt sugallják, hogy a Föld rendszereinek kedvezőbb irányú befolyásolására végleg elvesz az esély. Ráadásul az éghajlati modellek szélsőséges klímaváltozást taglaló forgatókönyvei az előbbiekből adódó kockázatokat rendre alábecsülik, és a döntéshozók ezért figyelmen kívül is hagyják őket.

A jelentés szerint hiába terjednek a zöld technológiák, hiába növekszik a szél és a napenergia aránya az energiamixben, hiába fejlődik szélesebben az akkumulátoripar, a megdönthetetlen tudományos bizonyítékok ellenére úgy tűnik, hogy vészesen fogyatkozik a politikai akarat a fenti környezeti

kihívások kezelésére. Egyre szélesebb a szakadék a jövő fenntarthatósága érdekében objektíve szükséges intézkedések és az ezek megtételéhez szükséges döntéshozói elszántság között, miközben a helyzetet súlyosbítja a mindent átható dezinformáció, a klímaszkeptikus propaganda és zöldmosás (greenwashing). Az EASAC jelentése világos képet ad az emberiség előtt álló kihívásokról, a jelenlegi intézkedések elégtelenségeiről, a növekvő kockázatokról és a hatékonyabb fellépés lehetőségeiről, az Európai Unión belüli helyzetre koncentrálva. [A 28 európai ország akadémiait, köztük a Magyar Tudományos Akadémiát is tömörítő EASAC](#) környezettudományi bizottsága bízik abban, hogy a politikai döntéshozók meggyőzhetőek arról, hogy ezek a problémák nincsenek eltúlozva és nem is fognak maguktól eltűnni, éppen ezért muszáj érdemben foglalkozni velük és konkrét lépéseket tenni a megoldásuk felé.

Az EASAC szerint [a legutóbbi jelentésük](#) óta eltelt évek trendjei meglehetősen aggasztók:

- Az éghajlatváltozás tendenciái negatívak – az üvegházhatású gázok kibocsátása és légköri koncentrációja tovább emelkedik, ahogyan az átlaghőmérséklet és az éghajlatváltozással összefüggő károk is.
- Az Európai Unióban az éghajlati szélsőségek gazdasági költségei összesen 162 milliárd euróra rúgtak az elmúlt 3 évben, miközben a 2022-es nyári hőség hullámnak több mint 60 000 áldozata volt a kontinensen.
- Az erőforrás-felhasználás tekintetében a kereslet tovább nő, miközben az újrahasznosítás aránya csökken, így a világgazdaságban már csak 7,2% a körforgás aránya (az európai 50% körül van).
- A biológiai sokféleség tovább csökken, az élővilág jövője nagy mértékben függ a még meg sem tett óvintézkedésektől.

A fentebb vázolt kép kiábrándítóan, sőt, kilátástalannak tűnhet az elmúlt években lezajlott széles körű nyilvános viták, nemzetközi és nemzeti kötelezettségvállalások, új szabályozások és piaci ösztönzők fényében: az EASAC szerint a meghozott intézkedéseket végre is kellene hajtani a jelenlegi negatív tendenciák megfordításához. A zöld iparágak növekedésének volt néhány jótékony hatása, de nem elegendő a probléma mértékének kezelésére. A fosszilis tüzelőanyagoknak nyújtott hatalmas állami támogatásokat fel kellene számolni, miközben a szén-, olaj- és földgázlobbi hatékonyan küzd üzlete megőrzéséért. A kormányok továbbra is a bruttó hazai össztermék (GDP) megszállottjai, a siker egyedüli mércéjeként tekintenek rá, és kevés előrelépés történt az energia- és erőforrásigény gazdasági növekedéstől való elválasztására. Hasonlóan szakadék tátong a biológiai sokféleség csökkenésének visszafordítására irányuló kötelezettségvállalások és a konkrét cselekvések között is.

Az EASAC jelentése összefoglalja, hogy a meghozott intézkedéseknek miért volt ilyen csekély hatása, és rámutat azokra a leküzdhetetlennek tűnő akadályokra, amelyek a fenntarthatóság eléréséhez szükséges változások útjában állnak, amelyek leküzdéséhez rendszerszintű, szinergikus, strukturális, politikai, jogi, gazdasági, fogyasztói változásokra lenne szükség. A jelentés nemzetközi tanulmányokat citál, amelyek szerint a rövid távú érdekeket szem előtt tartó kormányzati ciklusok, az autokrácia térnyerése, az üzleti élet rövid távú nyomása, a magántőke és a politikai polarizáció további akadályokat gördít a környezet megóvásának holisztikus és hosszú távú megközelítése, a fenntartható gazdasággá való átalakulás elé.

Mindezek után felmerül a kérdés, hogy lehet-e még valamit tenni a katasztrófális éghajlati összeomlás ellen, és ha igen, akkor mit?

A jelentés szerzői azt hangsúlyozzák, hogy mindenekelőtt nem szabad tovább figyelmen kívül hagyni a figyelmeztető jeleket, mert az a pálya, amin jelenleg az emberiség halad, klímakatasztrófhához vezet. Az európai tudósok az alábbi szakpolitikai javaslatokat teszik:

- A GDP-t (vagyis a bruttó nemzeti összterméket) mint a fejlődés mérőszámát – és így a politika legfőbb hivatkozási alapját – az emberek jólétét jelző mutatókra kell cserélni, amelyek nem a biológiai sokféleség pusztítására és az erőforrások pazarlására készítetik a gazdaságot.
- A vállalatok vezetőinek és a részvényeseknek fel kell hagyniuk azzal, hogy a környezeti és társadalmi hatásokat a társadalom számára kezelendő externáliákként kezeljék. Az érintett feleket is bevonó kapitalizmus előrelépést jelenthet ugyan, de nem biztos, hogy igazodik a globális klímakrízis mértékéhez.
- Ahhoz, hogy a gazdaság- és szociálpolitikát úgy alakítsák át, hogy a bolygó lehetőségeihez mérten mindenki jólétben élhessen, a politikai vezetőknek fel kell hagyniuk az állandó GDP-növekedés esztelen céljával, és fel kell tenniük a következő kérdéseket: A gazdaság rugalmasságra van optimalizálva? Javul-e a többség élete? Ésszerű és igazságos a gazdasági berendezkedés? Megvédi bolygónkat és a jövő generációinak jólétét?

A jelentés átfogó cselekvési listát is tartalmaz a nem fenntartható tevékenységek fokozatos felszámolása érdekében, és olyan radikális megközelítéseket is ismertet, mint a gazdasági növekedés visszafogása, elégséges szinten tartása, sőt csökkentése.

Mike Norton, az EASAC környezettudományi programigazgatója a jelentés bemutatásakor elismerte, hogy a világban jelenleg zajló politikai folyamatok, a nagyhatalmak gazdasági játszmái, az Egyesült Államok irányváltása súlyos aggodalmakra adnak okot, ugyanakkor Európának nem szabad feladnia eddigi eredményeit, tartania kell magát a klímakatasztrófa elkerülése érdekében tett vállalásaihoz. Az Európai Bizottság és Parlament előző ciklusában (2019–2024) hozott döntésekkel ugyanis az Európai Unió élen járt a problémák kezelésében, és olyan szilárd alapot teremtett, amelyre építeni lehet, amellyel példát mutat a világ többi országa számára.

Az EASAC teljes jelentése [angol nyelven itt olvasható](#), a magyar nyelvű infografika jpg formátumban [itt](#), PDF formátumban pedig [itt érhető el](#).

Sajtókapcsolat:

- Magyar Tudományos Akadémia
- +36 1 411 6100 / 594
- sajt@titkarsag.mta.hu

Eredeti tartalom: Magyar Tudományos Akadémia

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgálat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:

<https://hellosajto.hu/20039/kilatastalan-kepet-fest-bolygonk-es-az-emberiseg-jovojerol-az-easac-friss-jelentes/>